

גליון 360

פרשת מקץ - יוסף ויהודה, לאומיות ואוניברסליות?

הרב אמציה ברקוביץ - ישיבת 'מרכז הרב'

בפרשתנו, אנו פוגשים בדמותו של יוסף. יוסף הנמצא בעמדת השפעה עצומה על מצרים, האימפריה העולמית באותה תקופה. הוא מתעסק עם ענייני הכלכלה, והוא המשביר לכל הארץ. יתירה מזאת, אנו רואים שיוסף מל את כל אנשי מצרים (רש"י). ויש לכאורה בדבר זה כדי ללמדנו שעניינו של יוסף הוא פנייה כלפי אומות העולם ורצון לתקנם בהתעסקות בתוך עולם החומר בקדושה.

לעומת זאת, נראה שהאחים- ובראשם יהודה, סבורים שהדרך לתיקון העולם אינה עוברת בפנייה של עם ישראל כלפי חוץ אלא דווקא בהתמקדות בבית ישראל פנימה, ומתוך כך ממילא ינהרו אל עם ישראל כל העמים לקרוא בשם ד'.

זאת רואים אנו בכך שיהודה משמש כמקימו של בית המדרש בארץ גושן (רש"י בראשית מו, כח), דבר המסמל את ההתמקדות בד' אמות של הלכה גם בעת הירידה למצרים, ובהצטמצמות של בית ישראל כלפי פנים.

בדברי מרן הרב זצ"ל (אורות ישראל ו, ו) נראה שתפקידי יהודה ויוסף הפוכים: הרב עוסק בהרחבה בעניינם של שני המשיחים- המייצגים את עניינם של יוסף ויהודה. לפי אחת הדעות המובאות בגמרא (סוכה נב, א) "המספד הגדול" עליו מדבר הנביא זכריה, שיהיה לעתיד לבוא (זכריה יב, יב) יהיה על מותו של 'משיח בן יוסף'.

מרן הרב זצ"ל מסביר כי 'משיח בן יוסף' מסמל את ההתגדרות הלאומית של ישראל. אולם התכלית האחרונה היא איחוד כל באי עולם לקרוא בשם ד', אשר בתוכם עם ישראל יהיה במרכז והוא אשר מורה דעת ד' - לכל העולם.

מצב זה של עם ישראל מופיע על ידי 'משיח בן דוד'. כאשר העולם צריך לעבור מלאומיות לאוניברסליות. מצב זה מתואר כמיתתה של הלאומיות המצומצמת, וזו ההבנה לביטוי ש'משיח בן יוסף עתיד למות

אנו רואים אם כן, בדברי הרב כי דוקא משיח בן יוסף הוא המסמל את ההתגדרות הלאומית של עם ישראל כלפי פנים, בעוד משיח בן דוד מסמל את התיקון השלם של קריאת כל אומות העולם בשם ד'. ולמעשה - דווקא אצל יוסף ויהודה נראים לכאורה הדברים הפוכים!?

נראה להסביר כי יוסף אמנם פונה לאומות העולם אך לא מתוך מטרה לתקנם מצד עצמם ולהפוך אותם לקוראים בשם ד'. באמת מטרתו היא הופעת כוחו של עם ישראל בכל העוצמה. אלא שיש צורך 'לרכוש' לשם כך כוחות חומריים המצויים אצל אומות העולם.

זו היא מטרתו של יוסף בעבודה שהוא עושה במצרים. ואכן ביציאת מצרים אנו רואים שעם ישראל עושה את מצרים 'כמצודה שאין בה דגן' (ברכות ט, ב), דהיינו לוקח לעצמו את כל הכח החיובי שקיים במצרים כדי להופיע אותו בצורה מתוקנת בבית ישראל פנימה.

אמנם, לעומת זאת יהודה אינו יורד 'להעלות ניצוצות' מתוך אומות העולם. אין הוא מתעסק ישירות עם אומות העולם, מאחר שמטרתו האחרונה היא דווקא תיקונם. לשם כך על עם ישראל להוות מגדל אור, של דביקות בבורא עולם, ורק מתוך כך- יפנו כל העמים כלפי עם ישראל כדי לדעת את ד'.